

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

De Nederlandsche Entomologische Vereeniging.

No. 128.

Deel VI.

1 November 1922.

Adres der Redactie:

DR. J. Th. OUDEMANS, SCHOVENHORST, PUTTEN (G.).

INHOUD: DR. A. C. OUDEMANS, Acarologische Aanteekeningen LXIX. — JHR. DR. ED. J. G. EVERTS, Tweede vervolg op het aanhangsel in „Coleoptera Neerlandica” III. (Nieuwe vondsten voor de Nederlandsche Coleopteren-fauna XL). — JHR. DR. ED. J. G. EVERTS, Tweede Lijst van Verbeteringen en Drukfouten in „Coleoptera Neerlandica” III. — DR. D. MAC GILLAVRY en J. B. CORPORAAL, *Dermestes carnivorus* Fabr. te Amsterdam. — JHR. DR. ED. J. G. EVERTS, Minder algemeene Keversoorten, in Juni te Beetsterzwaag en omstreken gevangen. — PROF. DR. W. ROEPKE, Boekbespreking. — Jhr. DR. ED. J. G. EVERTS, De vangflesch en hare wijze van gebruik.

De Bibliotheek der Nederlandsche Entomologische Vereeniging, Plantage Middenlaan 15, Amsterdam, is geopend op werkdagen van 9—12 en van 1—5 uur, des Zaterdags slechts van 9—12 uur.

Acarologische Aanteekeningen LXIX.

Acari van Java. Dr. A. J. SALM, Gep. Kol. Mil. Geneesk. Dienst, Gew. Gouv-Arts, Kediri, Java, zond, Febr. l.l., aan den Directeur van de afdeeling Tropische Hygiëne van het Koloniaal Instituut te Amsterdam, eenige *Acari* en *Mallophaga*. Genoemde Directeur, DR. J. J. VAN LOCHEM, verzocht mij, door bemiddeling van Prof. DR. N. H. SWELLENGREBEL, ze te determineeren. De soorten van *Acari* waren de volgende.

1. *Cunaxa* sp., 1 ex. Het preparaat ging door eene onhandige beweging verloren.

2. *Microtrombidium wichmanni* OUDMS. 1905. 4 Larvae. Etiket: „Tengkoe des poules”. Blijkbaar zijn deze 4 Larvae van een *Gallus domesticus* afkomstig. Andere opgaven ontbraken. Diagnose in Ent. Ber. v. 1, n. 22, 1 Maart 1905, p. 217; v. 3, n. 50, 1 Nov. 1909, p. 20; Zool. Jahrb., Suppl. XIV, Hft. 1, 15 Febr. 1912, p. 188. Beschrijving, afbeelding in Nova Guinea, v. 5, Zoologie, Livr. 1, Acari, 1 Aug. 1906, p. 106, 132, t. 4, p. 67—78.

3. *Schöngastia salmi* OUDMS 1912. Larva. Etiket: „Tenkoe des abres, rood; in gras, Magelang, Sept. 1916.” Diagnose in Ent. Ber. v. 6, n. 126, 1 Juli 1922, p. 81.

4. *Dimorphus bifidus* NITZSCH 1818 ♂. Etiket: „Tique van de kalkoen”. Gastheer is dus *Meleagris gallopavo* L. Nadere opgaven ontbraken. Dit is de echte *bifidus*, die sedert 1818 niet wedergevonden werd. Beschrijving en afbeelding volgen in een ander tijdschrift. Al vast vermeld ik, dat de genua van pooten I en II dorsaal, proximaal en intern een eigenaardig haartje dragen, dat zelf proximaal van een ovaal, extern, doorschijnend lapje voorzien is; dat tarsus III wèl gewapend is, n.l. met 2 ventrale doornvormige borstels, evenals de veel slankere *cubitalis* MÉGNIN 1877; en dat epimera I vrij zijn, geen sternum vormen. — De heer SALM schrijft aan DR. VAN LOCHEM: „Hiervan kon ik eenige aardige preparaten bestudeeren, die niet bewaard zijn (♀, ♂ en ♀ + ♂). — Jammer! Ook is het te betreuren, dat het eenige exemplaar, dat ik onderzoeken en afbeelden kon, met opzet, doch noodeloos, door het dekglas geperst en daardoor misvormd werd.

Rectificatie. In Ent. Ber. v. 5, n. 114, 1 Juli 1920, p. 259, staat *Hypoaspis necorniger* OUDMS. — Men leze hiervoor *Hypoaspis subglabra* OUDMS.

Familie Raphignathidae. Toen ik bezig was met het determineeren der Acari van Sumatra (zie Ent. Ber. v. 6, n. 127, p. 108—111) vond ik twee Acari, die ik tot een genus moest brengen, dat tot dusverre *Raphignathus* genoemd wordt. Ik zag daarbij tot mijne verwondering,

dat dit genus tamelijk heterogene soorten bevatte. Nagaande, welke soort de type van dat genus is, vond ik al ras, dat in bovengenoemde familie groote verwarring heerscht. Ik plaatste daarop de beide Sumatraansche soorten onder de noodige reserve in genoemd genus. Den naam van dat genus plaatste ik tusschen haakjes (zie l.c. p. 100 en 101) en begon een grondig onderzoek van de typen der diverse genera. Ziehier de resultaten.

Familie *Raphignathidae* KRAMER 1877. Hiertoe behooren de genera *Raphignathus* DUGÈS 1834, *Stigmaeus* KOCH, 1836, *Caligonus* KOCH 1836, *Eupalopsis* CANESTRINI & FANZAGO 1877 en andere, waarover later. Over de appreciatie dezer genera heerscht groote verwarring.

Genus *Raphignatus* DUGÈS 1834, in Ann. Sci. Nat. ser. 2, v. 1, p. 14, 15, 22; v. 2, p. 55 type *Raphignathus ruberrimus* DUG. 1834. DUGÈS spelt op p. 15 l. 5: *Raphignatus* (zonder *h*), maar op p. 14 „*Raphignathe*” en op p. 15, l. 11, en verder overal *Raphignathus*. Wij moeten dus *Raphignatus* voor eene druk- of correctiefout aanzien, en *Raphignathus* schrijven. Synonymen zijn dus *Raphignatus* DUG. 1834, *Raphygnathus* GERV. 1844. DUGÈS karakteriseert het genus als volgt:

Palpi vix unguiculati; pro mandibulis aciculae binae, breves, bulbo carneo insertae, in labio lato reconditae; corpus integrum; coxae contiguae; pedes gressorii (id est vix ad extremum attenuati), antici longiores; ultimo articulo omnium longissimo. Larvae hexapodae, adulto simillimae. (De spatieering is van mij).

In de Ann. Sci. Nat. s 2, v. 2, p. 55 is weer sprake van het genus *Raphignathus* en weer herhaalt hij de volgende kenmerken; „leurs tarses ressembloient à ceux des Tétranyques, dont ils diffèrent du reste par la longueur du sixième article et par la brièveté du troisième, et plus encore par la longueur des palpes et par l'insertion des hanches non distantes et disposées en fer à cheval continu, en y comprenant l'insertion de la lèvre”. (De spatieering is van mij).

Ofschoon KRAMER (Arch. Naturg. v. 45, p. 142, 1879) beweert, dat de beschrijving en figuren van DUGÈS zóó

onvoldoende zijn, dat wij het genus en de soort wel van de lijst schrappen kunnen, zal iemand, die nauwkeurig leest en vergelijkt, moeten toegeven, dat de drie soorten, welke door BERLESE *Caligonus cerasinus* KOCH, *C. longimanus* KOCH en *C. petrobius* R. CAN. genoemd zijn, tot het genus *Raphignathus* DUGÈS 1834 behooren, en wel omdat: 1e bij genoemde 3 soorten de klauw der palptibia zeer klein is, en 2e de coxae der pooten contigu zijn en met de maxill-coxae eene min of meer hoefijzervormige figuur vormen.

Voegen wij hieraan nog toe, dat de soorten van het onderhavige genus een week lichaam hebben, al vertoonen eenige (alle?) soorten dorsale, niet fijn-gerimpelde huidgedeelten, die men „schilden” zoude moeten noemen, dan zijn de kenmerken goed gedefinieerd. Tot dusverre zijn de volgende soorten beschreven, of afgebeeld.

1. *Raphignathus ruberrimus* DUGÈS 1834. Type van het genus *Raphignathus* DUGÈS 1834, op l. c. p. 15 als nomen nudum vermeld, wordt door hem op p. 22—23 uitvoeriger beschreven. Gelukkig geeft hij er ook 2 afbeeldingen van. Verkort is de beschrijving als volgt:

Ovaal, vooraan breeder, een weinig plat, glad, bijna zonder haren, rostrum konisch. Maxillae te zamen driehoekig, boven konkaaf, de mandibula bergend. Deze hebben een ovaal besaaltstuk met de punt naar voren, en een naar boven gericht zeer smallen digitus fixus, alsmede een „soie raide” (bijna naaldvormigen digitus mobilis). Palpen lang, 5-ledig; de leden een weinig opgeblazen; klauw der tibia zeer klein; tarsus lang, elliptisch, Oogen klein, rood. Pooten 1 iets langer dan de overigen; bij alle de tarsus het langst en het smalst, met aanliggende haartjes en twee klauwtjes; femur een weinig massief. Coxaalplaten aan elke zijde contigu; alle te zamen vormen zij een min of meer hoefijzervormige figuur. (De spatieering is van mij).

Vergelijken wij nu deze beschrijving en de teekeningen van DUGÈS met de beschrijving en afbeelding van BERLESE's *Caligonus cerasinus*, vooral van de palpen, dan staat het onomstootelijk vast, dat beide soorten identiek zijn.

BERLESE identificeert zijn *cerasinus* met den gelijknamigen van KOCH. Ik kan hem hierin niet bijvallen, aangezien KOCH's beschrijving van de rugzijde van het diertje heel anders is dan BERLESE's afbeelding van deze lichaamsvlakte geeft. Ook zegt KOCH uitdrukkelijk: „Das Endglied der Taster borstenförmig,” wat absoluut niet klopt met het knotsvormige eindlid in de afbeeldingen van DUGÈS en BERLESE.

Wèl treft het ons, dat DUGÈS' *ruberrimus* aan den achterrand rond is, terwijl BERLESE's *cerasinus* twee kleine spitsen draagt. Dat verschil kan op de volgende wijze verklaard worden. Bij den *ruberrimus* van DUGÈS waren de anaalkleppen gesloten en was de geheele anus aan de onderzijde, omdat het diertje nuchter was. Vandaar, dat het ook achteraan smaller was dan vóóraan. Bij den *cerasinus* van BERLESE was het exemplaar goed gevoed, of, indien het een ♀ was, eenigszins praegnant, zoodat de anus met zijne beide ietwat gapende anaalkleppen iets voorbij den achterrand uitpuilde.

[*Raphignathus lapidum* HAMMER 1804 = *Trombidium lapidum* HAMMER wordt door DUGÈS als tweede soort genoemd in Ann. Sci. Nat., s. 2, v. 1, p. 15 en 24. Hij heeft haar niet gezien, maar gaat af op de beschrijving en teekeningen, door HAMMER in HERMANN's. Mém. Aptérol. p. 49—51, t. 7, fig. 7, 8, R, S. 1804 gepubliceerd. — Gelukkig zag DUGÈS zijne vergissing weldra in; althans, in Ann. Sci. Nat., s. 2, v. 2, p. 56, zegt hij „je me persuade qu'il n'est autre que notre *Tetranychus cristatus*”.

Thans is hij dichterbij de waarheid. Zie OUDEMANS in Arch. Naturg. v. 81, 1915, Abt. A, Hft. 5, p. 48—49.

[*Raphignathus*? „Peut-être aussi d'après la forme seulement serions-nous autorisés à assigner au genre *Raphignathe* le Trombide bipustulé d'Hermann (Apt. II, 10).” Noch in zijne „3e Mémoire” (Ann. Sci. Nat., s. 2, v. 2, p. 18—63, noch in zijne latere werken vinden wij hieromtrent nadere vermelding. Men behoeft HERMANN slechts na te slaan, om in te zien, dat DUGÈS zich hier schromelijk vergist heeft. Dit ruige dier is sedert niet meer gezien; en is in geen geval een *Raphignathus*.)

2. *Raphignathus hispidus* DUGÈS 1834, DUGÈS beschrijft verder in Ann. Sci Nat., s. 2, v. 2 p. 56, eene tweede soort: *hispidus* als volgt: „aussi petit que le *ruberrimus* auquel il ressemble du reste beaucoup, mais il est très velu; à la partie postérieure du corps, deux papilles”. — Daar hij op p. 55 nog eens uitdrukkelijk er op wijst, dat bij het genus *Raphignathus* de „hanches non distantes” zijn en „disposées en fer à cheval continu, en y comprenant l’insertion de la lèvre”, zoo moeten wij wel aannemen, dat dat ook bij *hispidus* het geval was, dat deze soort dus een echte *Raphignathus*, maar ruig was. Synoniem = *Syncaligus echidna* BERL. in Redia, v. 6, p. 202, 203, t. 19, f. 30, a, b.

3. *Raphignathus humilis* C. L. KOCH. 1838. — *Stigmaeus humilis* C. L. KOCH. 1838 Deu. Cr. Myr. Ar. 17. 3.

Beschouwt men KOCH's afbeelding nauwkeurig, dan besluit men, dat de 4 pooten van elke zijde dicht bij elkander en zeer vooraan aan het idiosoma bevestigd zijn, zoodat de 8 coxaalplaten met de basis van het gnathosoma eene hoefijzervormige figuur vormen moeten. Men besluit verder, dat deze *humilis* tot het genus *Raphignathus* DUGÈS 1834 behoort. Men verwacht dan, dat de palptibia een zeer kleinen klauw draagt. Bezieet men nu de palpen met de loupe, dan wordt men teleurgesteld. Men meent een langen klauw te erkennen en een even langen palptarsus. Hoe nu? Zou KOCH zich vergist hebben? Of hebben wij een representant vóór ons van een nieuw genus, het midden houdend tusschen *Raphignathus* DUGÈS 1834 en *Stigmaeus* C. L. KOCH 1836?

Wij gaan nu na, of BERLESE's *Caligonus humilis* (Ac. Myr. Scorp. It. 22. 5. 1885) dezelfde soort is. Op 't eerste gezicht wèl. Maar de coxaalplaten vormen 4 groepen van 2 coxae, al zijn zij dicht bij elkaar en ver naar voren geplaatst. Hieruit zou men besluiten, dat deze *humilis* niet tot *Raphignathus* behoort. Maar de palp is een echte *Raphignathus*-palp!

Gelukkig kon ik zelf de soort onderzoeken. Zie Tijds. Ent. v. 46., 1904, p. 115—118, t. 12, f. 23—33. En wel als larve, ♀ en ♂. En ik vond de 4 coxae van elke zijde contigu, of nagenoeg contigu, zoomede de palp, zooals door

BERLESE afgebeeld is, doch slanker. Hoe komt het dan, dat KOCH eene afbeelding leverde, waaruit men zou moeten opmaken, dat zijn *humilis* een langen palp-tibia-klauw bezit? Wel, beziet men mijne figuren 23, 27 en 32, dan bemerkt men, dat de palptibia naast den zeer kleinen klauw een lang tasthaar draagt, dat KOCH beslist misleid heeft. Mijn besluit is derhalve, dat de *humilis* van KOCH, BERLESE, CANESTRINI en OUDEMANS hetzelfde dier voorstellen, en dat dit tot het genus *Raphignathus* DUGÈS 1834 behoort.

4. *Raphignathus cerasinus* C.L. KOCH 1838 = *Caligonus cerasinus* C. L. KOCH, Deu. Cr. Myr. Ar. 20-16. Naar de inplanting der pooten te oordeelen, is dit een echte *Raphignathus*. BERLESE indentificeert haar ten onrechte met zijn eigen *cerasinus* (= *ruberrimus* DUGÈS). Zie hierboven, p. 117 sub 1.

5. *Raphignathus impressus* C. L. KOCH. 1838 = *Caligonus impressus* C. L. KOCH. Deu. Cr. Myr. Ar. 20, 17. BERLESE indentificeert ook deze soort met zijn eigen *cerasinus* (= *ruberrimus* DUGÈS). Hierin kan ik hem evenmin volgen, daar KOCH geen „Vorder-” en „Hinterleib” onderscheidt en de palpen „etwas dick” noemt. Veelmeer ben ik geneigd, KOCH's *impressus* met BERLESE's *petrobius* te indentificeeren. Men zie de volgende vergelijking:

<i>impressus.</i>	<i>petrobius.</i>
Klein, fast regelmässig oval	(Klein, bijna regelmatig ovaal).
Hinten etwas flach zuge-spitzt, vorn schärfer spitz.	Corpus praecipue postice latum.
(Geen onderscheid tusschen pro- en opisthosoma.)	Antico cum abdomine confuso; sulco cephalothoracem ab antico seiungenti, subnullo.
Die Beine kürzer als der Körper.	(Pooten korter dan het lichaam).
Die Taster etwas dick.	Palpi crassiusculi.
Die Augen ziemlich nahe an den Schultern.	(De oogen vlak bij de schouders).

BERLESE verklaart uitdrukkelijk, dat zijne beschrijving en teekening naar het type-exemplaar van G. CANESTRINI vervaardigd zijn. Als men nu CANESTRINI's teekening (in zijn Prosp. Acar. Ital. v. 4, t. 39, f. 47) met die van KOCH's *impressus* vergelijkt, dan is de gelijkenis frappant. Wel geeft CANESTRINI, zoowel in den tekst (p. 467) als in zijne figuur, twee transversale fijne lijnen aan, maar BERLESE, die het type-exemplaar onderzocht, vermeldt daar niets van, beeldt ze ook niet af!

6. *Raphignathus longimanus* C. L. KOCH. 1838. Deze *Caligonus longimanus* C. L. KOCH Deu. Cr. Myr. Ar. 20—18. is met *Caligonus longimanus* BERL. Ac. Myr. Scorp. Ital. 34. 8. 1887. identiek, zooals ook door laatstgenoemden schrijver, m. i. terecht, zelf aangenomen wordt.

Arnhem,

A. C. OUDEMANS.

TWEEDE VERVOLG OP HET AANHANGSEL IN „COLEOPTERA NEERLANDICA” III.

(Nieuwe vondsten voor de Nederlandsche Coleopteren-fauna XL).

Op bladz. 4. **Calosoma reticulatum** F. (9bis¹)
(Col. Neerl. III). Een ♀ werd door Prof. Dr. *Max Weber*,
tusschen Hoog-Buurlo en Gerritsflesch, in de
hooge heide, Juni, gevangen en met dank
voor mijne collectie aanvaard.

„ „ 72. **Aleochara puberula** Klug (475bis).
Door den Heer *J. Broerse* werd een exemplaar
bij Mijdrecht, Aug., gevangen, op een aldaar
neergeworpen massa onbruikbaar geworden
Cocosmeel, waarop duizenden exemplaren van
Anthicus basilaris Say rondliepen. Met
dank werd het voor mijne collectie aanvaard.

(1) Nummers in de Lijst der in Nederland en het aangrenzend gebied voorkomende Coleoptera, 1906.